

УДК 372.8 (373.51)

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО Й ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Приходько Наталія

Науковий керівник: канд.пед.наук, доцент Абрамова О.В.

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені

Володимира Винниченка, м. Кропивницький, Україна

В статті розглядаються особливості організації дистанційного та змішаного навчання у освітньому процесі закладів освіти. Проаналізовано дослідження зарубіжних та вітчизняних науковців й педагогів, які обґрунтували відмінності у організації онлайн та дистанційного навчання, зокрема вказується, що онлайн навчання є вид дистанційного навчання, де учні та вчитель географічно розділені, коли доставка контенту та спілкування досягаються в основному за допомогою комп'ютерів, підключених до Інтернету; змішане навчання розглядається як конвергенція онлайн-навчання та очного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, онлайн навчання, змішане навчання, освітні платформи, онлайн-курси, освітній процес.

FEATURES OF THE ORGANIZATION OF DISTANCE AND BLENDED EDUCATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Prikhodko Natalia

Scientific supervisor: Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Abramova O.V.

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University,

Kropyvnytsky, Ukraine

The article examines the peculiarities of the organization of distance and mixed learning in the educational process of educational institutions. The research of foreign and domestic scientists and teachers who substantiated the differences in the organization of online and distance learning is analyzed, in particular it is indicated that online learning is a type of distance learning where students and teachers are geographically separated, when content delivery and communication are achieved mainly with the help of computers, connected to the Internet; blended learning is seen as the convergence of online learning and face-to-face learning.

Keywords: distance learning, online learning, blended learning, educational platforms, online courses, educational process.

Постановка проблеми. Актуальність публікації обумовлена вивченням питань потреби суспільства пристосовуватися до реалій сьогодення та швидкого реагування на проблеми суспільства й динамічний перехід від очного до змішаного чи дистанційного навчання. Останнім часом все більшого поширення та популярності набувають використання цифрових технологій у навчанні

здобувачів освіти, різноманітні онлайн сервіси для розробки дидактичних матеріалів й застосування ігрових технологій на уроках, освітні ресурси для обміну досвідом педагогів й науковців, масові відкриті онлайн-курси тощо.

На сьогодні неможливо представити навчання без застосування цифрових технологій, хмарних сервісів, доступного швидкісного інтернету, завдяки яким стрімко відбувається цифровізація освітнього процесу, яка набула масового характеру. Все більше стає популярною неформальна онлайн освіта, наприклад, в Україні освітні платформи Prometheus, EdEra, ВУМ та інші пропонують безкоштовні онлайн курси з різноманітних тематик та напрямків. Кілька років тому Міністерство цифрової трансформації України створило платформу з цифрової грамотності «Дія.Цифрова освіта», на якій кожного місяця публікуються нові освітні серіали, які спрямовані на навчання попереджень кібератаки або кібершахрайства, захисту приватних даних, допомагають розібратися у функціонуванні безкоштовних сервісів Google тощо. На платформі розміщені тестування, успішно пройшовши які, можна отримати сертифікати, що підтверджують володіння певного рівня цифрової грамотності. Всесвітньо відомі курси MBA та Executive Education Гарвардської бізнес-школи, які майже століття працювали традиційно у очному форматі почали упровадження кейс технологій та дистанційну освіту. Дослідники Brian J. DeLacey and Dorothy A. Leonard [5, с. 13] описують такий досвід й висвітлюють можливості для технологічного вдосконалення освіти у дистанційному форматі.

Метою публікації є огляд літератури про особливості організації освітнього процесу в умовах змішаного та дистанційного навчання закладів освіти Україні та зарубіжжі, що сприяє вивченню спільних та відмінних тенденцій розвитку вітчизняної освіти у загальноєвропейському та світовому освітньому просторі.

Методами дослідження є теоретичні – вивчення та аналіз наукових джерел з даної проблеми для визначення основної термінології та напрямів дослідження, синтез і узагальнення теоретичних даних.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під час пандемії, формат он-лайн навчання швидко поширився також і у формальній освіті [1, с. 91]. Особливості організації освітнього процесу в умовах змішаного та дистанційного навчання є актуальними питаннями у дослідженнях багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців та педагогів й у останні роки досить широко розглядаються на сторінках навчально-методичних, наукових видань, освітніх інтернет порталів, тематичних групах у соцмережах та блогах учителів, методистів, викладачів, науковців тощо.

Зарубіжні дослідники Barboura M., Reeves T. в [3, с. 402] зосереджують свою увагу на вивченні особливостей віртуального навчання, яке вперше було застосовано в середині 1990-х років і стало поширеним методом дистанційної освіти. Віртуальна школа – це організація, схвалена державним чи керівним органом, яка пропонує дистанційні курси – найчастіше через Інтернет. Віртуальні школи можна класифікувати за трьома найпоширенішими методами навчання – це незалежні, асинхронні та синхронні засоби. На думку авторів, переваги пов'язані з віртуальним навчанням, полягають у розширенні доступу до освіти, забезпеченні високоякісних можливостей навчання, покращенні результатів і навичок учнів, можливості вибору освіти та досягненні адміністративної ефективності. Зазначене дає підстави зробити висновок, що учні, які успішні в середовищі он-лайн навчання, мають високий рівень мотивації, а також володіють сильними навичками управління часом, грамотності та технологій. Такі характеристики, зазвичай, притаманні учням старшого віку, адже результати досліджень та практика дистанційної освіти переконують у тому, що старшокласники та молодші школярі навчаються по-різному. Це пов'язано з їх віковими психофізіологічними особливостями.

Watson J. досліджує змішане навчання, яке розглядає як конвергенцію он-лайн навчання та очного навчання у різних закладах освіти США. Он-лайн навчання можна розглядати як підмножину дистанційного навчання, де учні та вчитель географічно розділені, коли доставка контенту та спілкування досягаються в основному за допомогою комп'ютерів, підключених до Інтернету.

Проте, он-лайн навчання може бути або дистанційним, або змішаним, причому обидва підтримуються новим надійним підходом до навчання, який використовує найкращі елементи обох налаштувань. Поява навчання, яке поєднує он-лайн і очне навчання, це не просто теорія, адже воно вже достатньо давно розробляється та впроваджується школами по всьому світі. У [7, с. 3] описано, як змішане навчання вписується в сучасні концепції он-лайн навчання, яким чином змішане навчання допомагає залучити здобувачів і підтримує їхній успіх у навчанні, як ефективно поєднуються он-лайн навчання та очне навчання, чи задовольняє змішане навчання унікальні потреби здобувачів, які не можуть бути досягнуті ані повністю он-лайн, ані очними моделями, який цифровий контент і навчальні програми використовуються в змішаному навчанні тощо.

Parks S., Huot D., Hamers J., Lemonnier F. зауважують, що комп'ютерні технології є потужним інструментом, який розглядається як засіб досягнення мети, а педагогічні переконання є важливішими у навчальній діяльності педагогів [6, с. 30]. Педагогічні інновації залежать від концептуалізації викладання вчителями, а також факторів, пов'язаних із ширшим соціальним контекстом. Досліджуючи освітній процес у старшій школі одного з міст Канади вказується, що в цілому навчання характеризувалася інтеграцією мультимедійних технологій у всі профільні предмети, використанням змістовних та складних проектів як основної структури учасників освітнього процесу, реалізацією міжпредметних проектів за участю двох і більше вчителів, спрямуванням навчання на розвиток ефективних і продуктивних робочих звичок і стратегій для підвищення автономії (однаково характерними мають бути процес написання та критичне осмислення), застосуванням портфоліо для документування успіхів учнів протягом середньої школи, оцінюванням на основі оцінки ступеня інвестування студентів себе в конкретному проекті та досягнення поставлених цілей тощо.

Вітчизняні дослідники Близнюк Т., Будник О. та Качак Т. [4, с. 90] розглядають інтеграцію інноваційних цифрових технологій у дистанційному навчанні освітнього процесу закладів освіти для забезпечення якісного рівня практичних занять, зокрема, основний акцент зроблено на ефективності

використання окремих цифрових інструментів Kahoot, Mentimeter, Pear Deck та Flipgrid для інноваційної організації освітнього середовища, креативного викладу теоретичних відомостей, закріплення знань, практичних умінь і навичок, формувального та підсумкового оцінювання результатів навчання, розвитку компетентностей здобувачів тощо.

Абакумова І., Бакаєва І., Грішина А., Дякова Е. [2, с. 85] досліджують поняття дистанційної освіти, смислоутворення, психологічні основи технологій активного навчання в дистанційному навчанні обдарованих учнів тощо. Сучасна концепція психолого-педагогічної підтримки обдарованості пов'язана з поняттям здібностей дитини розкриття в освіті. Обговорення потенціалу розвитку дистанції освіти, де, з одного боку, потенціал розвитку учня сплющений, стиснутий і переведений в «одновимірний простір» у процес виховання; з іншого боку, є цілий спектр можливостей ініціювати самостійну діяльність учнів, включати механізми її пізнавально-особистісний розвиток сучасного учня. Дослідники здійснили авторську класифікацію інтерактивних технологій навчання із використанням дистанційних технологій, де кожна технологія знаходить дещо конкретні втілення, зокрема, наведено результати експериментального дослідження початку самостійної діяльності обдарованих учнів у дистанційній освіті.

Висновки. Отже, вивчаючи особливості організації освітнього процесу в умовах змішаного та дистанційного навчання закладів освіти України та зарубіжжі було з'ясовано, що терміни дистанційного та он-лайн навчання не варто застосовувати як синоніми, все ж таки, між ними є різниця. Он-лайн навчання є видом дистанційного навчання, де учні та вчитель географічно розділені, коли доставка контенту та спілкування досягаються в основному за допомогою комп'ютерів, підключених до Інтернету. Он-лайн навчання передбачає хоч і віддалене навчання, але безпосередньо коли вчитель та учень працюють синхронно, тобто відбувається одночасна взаємодія. Змішане навчання розглядається як конвергенція он-лайн навчання та очного навчання. Відповідно, зазначені відмінності у даних поняттях необхідно враховувати при

плануванні організації навчання здобувачів освіти в умовах змішаного, дистанційного, он-лайн, синхронного, асинхронного, віртуального та інших організаційних форм навчання.

Список використаної літератури

1. Абрамова О., Дорошенко Н. Організація проектної діяльності учнів засобами віртуальних учнівських портфоліо на уроках технологій. *Проблеми та інновації в природничо-математичній, технологічній і професійній освіті*: збірник матеріалів XI-ї Міжнародної науково-практичної онлайн-інтернет конференції, м. Кропивницький, 7 травня – 14 травня 2021 року. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2021. С. 90-92.
2. Abakumova I., Bakaeva I., Grishina A., Dyakova E. (2019). Active learning technologies in distance education of gifted students. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education, Vranje*. Vol. 7, Iss. 1, 85-94.
3. Barboura M., Reeves T. (2009). The reality of virtual schools: A review of the literature. *Computers & Education*. Vol. 52, Iss. 2, pp. 402-416.
4. Blyznyuk T., Budnyk O., Kachak T. (2021). Boom in Distance Learning During the Coronavirus Pandemic: Challenges and Possibilities. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 8, 1. 90-98.
5. Brian J. DeLacey and Dorothy A. Leonard (2002). Case study on technology and distance in education at the Harvard Business School. *Educational Technology & Society*. Vol. 5, No. 2, Integrating Technology into Learning and Working (Part 2). pp. 13-28.
6. Parks S., Huot D., Hamers J., Lemonnier F. (2003). Crossing boundaries: multimedia technology and pedagogical innovation in a high school class. *Language Learning & Technology*. Vol. 7, N. 1. pp. 28-45.
7. Watson J. (2008). Blended Learning: The Convergence of Online and Face-to-Face Education. *Promising Practices in Online Learning*. 18 p. URL: <https://eric.ed.gov/?id=ED509636>